

LUNDS
UNIVERSITET

Utvecklingsbegreppets komplexitet

En begreppsanalytisk jämförelse av utvecklingsbegreppets innebörd hos Martha
Nussbaum och i FN:s post-2015-rapport

Elin Frisk

Avdelningen för mänskliga rättigheter
Historiska institutionen
Kurskod: MRSG31
3:e terminen 2015
Handledare: Lina Sturfelt & Rouzbeh Parsi
Omfång: 12638 ord

Abstract

Undersökningen syftar till att utifrån en alternativ infallsvinkel analysera utvecklingsbegreppets möjliga bredd och alternativa definition. Utvecklingsbegreppet är under ständig förändring och med bakgrund av milleniemålen är det möjligt att tala om en förändring endast baserad på mätbara faktorer vilket ur flera aspekter anses vara negativt. Utifrån en begreppsanalytisk metod samt ett teoretiskt perspektiv grundat i Martha Nussbaums förhållningssätt kring utveckling ur ett holistiskt perspektiv undersöktes i studien FNs rapport ”The Road to Dignity by 2030: Ending Poverty, Transforming All Lives and Protecting the Planet?”. Det undersöka materialet syftade huvudsakligen till att diskutera en ny utvecklingsagenda inom vilken utvecklingsbegreppets definition presenterades ur en praktiskt hållt perspektiv. Utveckling som begreppet kan och bör ses ur flera dimensioner och ges utifrån detta en ytterst kontextbunden definition. Utifrån FNs perspektiv presenteras utveckling som mer praktiskt användbart medan det teoretiska perspektivet ser utvecklings som ett mer normativt fenomen. Utvecklingsbegreppet kan ständigt breddas och utforskas och förblir i grunden ett ytterst komplext begrepp att fullständigt definiera.

Nyckelord; *Utveckling, Martha C. Nussbaum, Sally Haslanger, FN, Begreppsanalys, utvecklingsmålen, post-2015 debatten.*

Innehållsförteckning

1. Inledning	1
1.1 Bakgrund	1
1.2 Syfte och frågeställning	3
1.3 Material och avgränsningar	4
1.3.1 Primärmaterial	4
1.4 Litteraturöversikt och tidigare forskning	6
2. Teori och metod	10
2.1 Teori	10
2.1.1 Alternativa teoretiska förhållningsätt	12
2.2 Metod	14
2.1.1 Konceptuell metod	15
2.1.2 Deskriptiv metod	16
2.1.3 Analytisk metod	17
3. Analys	18
3.1 Konceptuell förståelse av utvecklingsbegreppet	18
3.2 Deskriptivt perspektiv	21
3.2.1 Rättviseaspekten	21
3.2.2 Jämlikhetsaspekten	22
3.2.3 Ansvarsaspekten	24
3.2.4 Sammanfattning	25
3.3 Utvecklingsbegreppets analytiska innebörd	26
3.3.1. Analytisk förståelse för utvecklingsbegreppets funktion	26
3.3.2 Kritisk syn på Nussbaums användning av utvecklingsbegreppet	28
4. Sammanfattning och slutsats	31
Referenslista	35

1. Inledning

Frågan kring vad utveckling innebär anses ytterst komplex och vad detta vidare innebär i praktiken tycks inte ha ett självklart svar. FN har genom sina utvecklingsmål ämnat skapa en bedömningsgrund utefter vilket utveckling kan granskas, något som kan anses positivt likväl negativt. Utifrån detta har ett intresse för utvecklingsbegreppets bredd och komplexitet väckts vilket i denna uppsats kommer utforska vidare. För att kunna tala i termer om positiv och negativ utveckling är det av vikt att vi har en gemensam grundläggande uppfattning kring utvecklingsbegreppets innebörd. Intressant för utveckling som begrepp grundar sig i meningsskiljaktigheten mellan vad som normativt anses vara utveckling och vad som i praktiken är mätbart. Reflektionen kring vems uppfattning som synliggörs genom en grundläggande definition är för mig intressant och vidare varför och på vilket sätt utvecklingsbegreppet påverkas av detta.

1.1 Bakgrund

År 2000 enades FN om åtta utvecklingsmål som fram till 2015 skulle verka för en bättre värld utifrån olika aspekter. Idag befinner vi oss i slutskedet av denna period vilket innebär att vi tydligt kan se effekter och summera de förändringar till vilka millenniemålen bidragit. Tidigare i år presenterade FN ”The Millennium Development Goals Report 2015” som redogör för de mål som klarats av men också de utmaningar som kvarstår. Rapporten visar tydligt hur fattigdom, svält och barnadödlighet minskat och hur jämlikhet, utbildning och mödrahälsan ökat.¹ Trots stora framgångar kvarstår utmaningar vilket har kommit att bidra till 17 nya utvecklingsmål som på liknande sätt ska verka för en bättre värld. Till skillnad från de tidigare målen presenteras de nya målen som ett tillvägagångssätt för hållbar utveckling och kallas därför *sustainable development goals*. Då man med hjälp av millenniemålen säkerställt olika fundamentala utvecklingsmål så som minskad fattigdom har utrymmet för sekundära utvecklingsmål ökat. Tidigare stod fattigdom, jämlikhet och utbildning i centrum vilket det fortfarande till viss del gör men i och med en säkerställd grundläggande nivå finns det idag

¹ United Nations, 2015. ”The Millennium Development Goals Report 2015”, New York. s. 4-5.

utrymme för ytterligare centrala mål. Exempelvis kan vi se hur miljöfrågor tar större plats i form av mål 13, 14 och 15 som omfattar hållbart nyttjande av ekosystem på land och till havs samt bekämpningen av klimatförändringar.²

I samband med de nya målen för 2030 har en post-2015 debatt vuxit fram. Debatten understryker ett universellt ansvar för säkerställandet av målen samt betydelsen av målen i sig för skapandet av en bättre värld för alla.³ Sedan tidigare har värdet av internationellt samarbete understrukits i form av FNs styrdokument ”The Future We Want”⁴ vilket även ligger till grund för utformandet av post-2015 debatten. I och med post-2015 debatten förändrades FNs syn på utveckling till viss del. Milleniemålen som tidigare representerat synen på utveckling kom att utvärderas och senare revideras. Post-2015 debatten innebar att utvecklingsmålen fick starkare förankring i mänskliga rättigheter, universellt ansvar och integration.⁵

Ur ett historiskt perspektiv kan vi se hur utveckling som begrepp har sina rötter i moderniseringsprocessen under 1950 och 1960-talet. I efterdyningarna av andra världskriget skapade dåtida teoretiker ett ramverk utefter vilket utvecklingsbegreppet som vi känner till idag växte fram.⁶ Moderniseringsprocessen bidrog även till en västerländsk uppdelning i vad som ansågs tillräckligt utvecklat och vad som ansågs outvecklat. Denna uppdelning är än idag synlig då vi talar om i-och u-länder vilket av många anses vara en tydlig brist med utvecklingsstudier.⁷ Samtidigt är moderniseringsprocessen och sin tur tanken kring utveckling grundläggande för mycket av det arbete som format dagens samhälle.

Med anledning av en pågående moderniseringsprocess förändras vår syn på utveckling ständigt. Det faktum att utveckling som begrepp kan förstås på många olika sätt tycks skapa en form av åtskillnad. Vissa menar att utveckling är mätbart i form av BNP och HDI medan andra har en strikt förståelse av utveckling som något icke mätbart.⁸ Genom att inte placera in

² UNDP. ”Detta är de globala målen”, 2015. [Hämtad 2015-11-30 11.40]
<http://www.hallbarhetsmalen.se/om-globala-malen/>

³ United Nations, 4 december 2014. ”The Road to Dignity by 2030: Ending Poverty, Transforming All Lives and Protecting the Planet”. Synthesis Report of the Secretary-General On the Post-2015 Agenda, A/69/700, s. 8-10.

⁴ United Nations, 27 juli 2012. ”The Future We Want”, A/RES/66/288.

⁵ United Nations, 4 december 2014. ”The Road to Dignity by 2030: Ending Poverty, Transforming All Lives and Protecting the Planet”. Synthesis Report of the Secretary-General On the Post-2015 Agenda, A/69/700, s. 9-11.

⁶ Ian Roxborough, ”Modernization Theory Revisited” i *Comparative Studies in Society and History*, Vol. 30, No. 4, 1988, s. 755-756.

⁷ Harrison, David. 1991. *The Sociology of Modernization & Development*, Routledge, London s. 149-150.

⁸ Milleniemålen.se ”Utveckling – inte helt enkelt att mäta” [Hämtad 2016-01-08 13.30]
<http://www.millenniemaalen.nu/framsteg-utmaningar/olika-satt-att-mata-utveckling/>

utvecklingsbegreppet som något mätbart och statistiskt skapas möjligheter att undersöka begreppets bredd och på så sätt också få en bredare förståelse. Martha C. Nussbaum tillhör den grupp en teoretiker som menar att utveckling inte är en mätbar faktor vilket vidare kommer undersökas och analyseras i studien.

1.2 Syfte och frågeställning

Idag diskuteras ofta utveckling utifrån mätbara faktorer så som ökade utbildningsmöjligheter och minskad fattigdom. En alternativ aspekt av mer normativ karaktär tycks inte få samma utrymme vilket kan bidra till en snäv och exkluderande definition. I FNs rapport ”The Road to Dignity by 2030: Ending Poverty, Transforming All Lives and Protecting the Planet”⁹ diskuteras utvecklingsbegreppets praktiska innebörd vilket är i linje med den syn på utveckling som ofta presenteras. Med anledning av detta har jag valt att utifrån Martha C. Nussbaums teoretiska ramverk granska vad begreppet utveckling inbegriper ur ett mer alternativt perspektiv. Det teoretiska ramverket är för undersökningen noga utvalt för att möjliggöra en bredare tolkning av begreppet utveckling samt undersöka om det finns några synliga skillnader och likheter i begrepps användningen. Jag är medveten om att mitt syfte är färgat av mitt teoretiska ramverk men anser att detta är öppet för tolkning. Då det teoretiska ramverket möjliggör en bred tolkning ses detta som en möjlighet till analys snarare än en begränsning.

Den rådande utvecklingsdiskursen präglas ofta av tongivande aktörer så som FN, något som utifrån det teoretiska perspektivet ger en entydig bild av begreppets innebörd. Det är för undersökningen relevant att belysa begreppet ur åtskilliga aspekter för att vidare kunna tala om effekt och slutligen resultat. Vidare kommer undersökningen bidra med en alternativ aspekt av utvecklingsbegreppet som i sin tur förhoppningsvis kommer skapa en ökad förståelse för begreppets komplexitet.

Syftet med undersökningen är att jämföra Nussbaums begrepps användning av utvecklingsbegreppet med den användning av begreppet som presenteras i FNs rapport ”The Road to Dignity by 2030: Ending Poverty, Transforming All Lives and Protecting the Planet”. Som tidigare nämnts diskuteras utveckling ofta utifrån två huvudsakliga förhållningssätt – ett

⁹ United Nations, 4 december 2014. ”The Road to Dignity by 2030: Ending Poverty, Transforming All Lives and Protecting the Planet”. Synthesis Report of the Secretary-General On the Post-2015 Agenda, A/69/700.

mer praktiskt hållet och ett mer teoretiskt grundat. Denna dikotomi är vidare grundläggande för begreppets definition och på så vis även vår förståelse av begreppet. För att få en bredare och mer fullständig förståelse för utvecklingsbegreppets innebörd och definition är det av vikt att undersöka skillnader och likheter mellan dessa två förhållningssätt. FNs syn på utveckling presenteras i form av utvecklingsmålen och är av mer praktisk karaktär. Ur ett teoretiskt perspektiv kommer för undersökningen Nussbaums teoretiska perspektiv appliceras och undersökas. Med bakgrund av detta är det huvudsakliga syftet med undersökningen att genom analys och diskussion besvara följande frågeställning;

- Vilka likheter och skillnader finns det mellan Nussbaums användning av begreppet utveckling och den användning som presenteras i FNs rapport ”The Road to Dignity by 2030: Ending Poverty, Transforming All Lives and Protecting the Planet”?

Utifrån detta är det intressant att undersöka en alternativ definition *bortom* de huvudsakliga förhållningssätten med avstamp i det teoretiska ramverket. Utifrån Nussbaums normativa tankar kring utvecklingsbegreppet vill jag undersöka om det är möjligt att diskutera en alternativ analytisk definition. Därav kommer följande frågeställning besvaras;

- Är det möjligt att utifrån Nussbaums teoretiska ramverk fastställa en alternativ definition av utvecklingsbegreppet?

1.3 Material och avgränsningar

1.3.1 Primärmaterial

Undersökningen syftar till att analysera FN:s rapport ”The Road to Dignity by 2030: Ending Poverty, Transforming All Lives and Protecting the Planet”.¹⁰ Rapporten publicerades den 4 december 2015 och avser att diskutera post-2015 debatten, konsekvenserna av detta samt de nya utvecklingsmålen och dess strategier. Utifrån en övergripande diskussion presenteras de

¹⁰ United Nations, 4 december 2014. ”The Road to Dignity by 2030: Ending Poverty, Transforming All Lives and Protecting the Planet”. Synthesis Report of the Secretary-General On the Post-2015 Agenda, A/69/700.

nya utvecklingsmålen med bakgrund av post-2015 debatten. Trots att primärmaterialet formas av FNs tongivande syn på utveckling anser jag att dokumentet berör flera aspekter vilket anses vara av vikt för analysmöjligheterna. Då syftet med undersökningen är att granska hur utvecklingsbegreppet används och dess funktion kommer relevanta utdrag ur materialet lyftas fram i samband med den valda teorin. Anledningen till valet av denna FN-rapport har att göra med dess tydliga koppling till utvecklingsmålen samt att diskussionen kring utveckling har en alternativ, intresseväckande infallsvinkel. Som tidigare diskuterat präglas utvecklingsdiskursen ofta av tongivande aktörer så som FN vilket exemplifieras i den valda rapporten. Då jag med hjälp av mitt teoretiska ramverk vill undersöka begreppets bredd anser jag det fördelaktigt att använda mig av ett primärmaterial som är talande för den vedertagna uppfattning som tidigare nämnts. Utifrån detta kommer alternativa synsätt på utvecklingsbegreppet utifrån Martha C. Nussbaums teori om kapaciteter och mänsklig utveckling undersökas och diskuteras.

Det finns dock en problematik kring användandet av FN-rapporten som primärmaterial. FNs syn på utveckling är till stor del grundläggande för en tongivande uppfattning kring utvecklingsbegreppets innebörd. Det föreligger alltså en risk att materialet utifrån detta minskar i elasticitet i betydelsen analytiskt. Å andra sidan är mitt syfte att analytiskt granska begreppet ur flera aspekter och på så sätt inte behöva vara direkt beroende av FNs tongivande uppfattning, trots att denna är viktig att ha i åtanke då materialet analyseras. Den tongivande uppfattningen bör snarare ses som en möjlig grund utefter vilket jag med hjälp av mitt teoretiska ramverk analytiskt kan utmana och diskutera. Rapporten har en tydlig disposition vilket gör det tydligare för mig som läsare att identifiera de centrala delarna. I denna undersökning kommer fokus främst ligga på de delar av materialet som adresserar utvecklingsmålen kapaciteter, nya utmaningar och anpassandet efter dessa. Anledningen till att jag valt att avgränsa mitt material på följande sätt beror delvis på omfattningen men också på de inledande delarnas fokus. Rapporten fokuserar inledningsvis på post-2015 debatten vilket också är intressant men inte fullt lika relevant för mitt syfte.

Sekundärmaterialet kommer presenteras i senare kapitel som berör teori, metod samt litteraturöversikt och tidigare forskning.

1.4 Litteraturöversikt och tidigare forskning

Jag har för min litteraturöversikt valt att fokusera på material som berör begreppet utveckling utifrån olika perspektiv. Anledningen till att valet att centrera mig runt utvecklingsbegreppet och inte utveckling i stort beror på att frågeställningarna är formulerade på ett sätt som gjort att denna inramning varit fördelaktig. Jag är medveten om att fältet inom vilket jag rör mig är omfattande och undersökningsmöjligheterna är stora. I kartläggande över forskningsfältet upptäckte jag att studier kring utveckling ofta fokuserar på ett land eller en specifik fråga¹¹ och då jag är mer intresserad av generellt hållna studier i förhållande till utvecklingsmålen har detta tillsammans med vad som tidigare nämnt fungerar som en avgränsning. De material som valts att belysas har ett kritiskt förhållningssätt vilket delvis bekräftar de perspektiv jag kommer använda mig av. De två artiklar jag valt att använda mig av är relevanta i den utsträckning att de är i linje med mitt teoretiska ramverk men också då de till viss analyserar utvecklingsbegreppet i förhållande till utvecklingsmålen.

I den vetenskapliga artikeln ”The Idea of Universality in the Sustainable Development Goals” diskuterar Graham Long betydelsen av universalism i samband med FN:s utvecklingsmål. Longs artikel innefattar olika perspektiv på universalism och menar att denna princip per automatik inte är förenligt med utveckling och jämlikhet.¹² Artikelns huvudsakliga syfte är att undersöka principer kring universalism, vilka implikationer detta medför samt hur detta yttrar sig på nationell nivå. Long delar tydligt in problematiken i tre kategorier, *universalism som applicerbart*, *universellt innehåll* och *universalism med olika ansvar*.¹³ Utifrån detta formar Long de olika kategoriernas huvudsakliga anspråk och menar på att dessa skiljer sig markant. Genom att göra detta formar Long en tydlig teoretisk grund vilken han senare bygger vidare på och drar relevanta slutsatser. Ur mitt perspektiv är kategorin *universalism med olika ansvar* mest intressant då Long här diskuterar den vedertagna uppfattningen om att universalism är för alla genom detta bär lika ansvar. Long motsäger sig denna uppfattning och menar att FN som centralt ansvarig för utformandet av utvecklingsmålen bär det centrala ansvaret för en rättvis

¹¹ Se t.ex. Kararach, George, 2014. *Development policy in Africa; mastering the future?* Basingstoke: Palgrave Macmillan. E-bok.

Halvorssen, Anita M. ”UN General Assembly’s Special Session on Small Island Developing States – Sustainable Development in a Nutshell”. *Colorado Journal of International Environmental Law and Policy*, Vol. 11. Global Utmaning, 2006. *Social utveckling i u-länderna*. Stockholm: Global Utmaning.

¹² Graham Long, ”The Idea of Universality in the Sustainable Development Goal” i *Ethics and International Affairs*, Issue 29.2, 2015, s. 203.

¹³ ibid s. 204.

distribution. Trots att utvecklingsmålen verkar på ett internationellt plan innebär dessa ett nationellt ansvar som enligt Long ser olika ut för alla.¹⁴

Artikeln är tydligt strukturerad och återkopplar till sitt huvudsakliga syfte genom att använda sig av en universalistisk teori för att besvara de frågor som presenteras. Trots att jag finner Longs syn på universalism intressant ur ett utvecklingsperspektiv anser jag att han till viss del inte förhåller sig till olika perspektiv och på så vis ger en entydig bild. Samtidigt anser jag att artikeln fungerar som ett stöd för vidare analys av utvecklingsbegreppet då den bidrar med en ytterligare infallsvinkel. Long är tydlig då han understryker vikten av det globala ansvaret för utveckling men är samtidigt vag i sin definition av detta begrepp.

Avslutningsvis understryker Long det ömsesidiga förhållandet mellan stater, FN som centralt ansvarig för distributionen av utvecklingsmålen och utvecklingsmålen i sig. Genom universalism menar Long att det skapas förutsättningar för samarbete men också grunder för komplexa debatter som i förlängningen kan komma att färga resultatet av utvecklingsmålen.¹⁵ Jag tycker det är intressant att se hur utvecklingsmålen som ofta ses som universellt gångbara kan komma att innebära problem som kan motarbetar målen i sig. Long gör med hjälp sitt universalistiska perspektiv det tydligt hur utvecklingsmålen i sin natur är globala men att detta inte är detsamma som att de är universellt tillämpbara på alla länder.¹⁶ Undersökningen har som syfte att undersöka vidden av begreppet utveckling och därav även utmana den vedertagna uppfattningen.

Sammanfattningsvis kan vi se hur Long med hjälp av en tydlig kategorisering av begreppet universalism presenterar en alternativ infallsvinkel av fenomenets innebörd och gör tydliga kopplingar till utvecklingsbegreppet i form av FNs utvecklingsmål. Long ifrågasätter utveckling utifrån universalism och ställer sig frågan *vems* utveckling vi talar om. Styrkan i Longs artikel ligger i hans analytiska perspektiv som ur mitt perspektiv utmanar de uppfattningar som till stor del präglar diskussionen.

I den vetenskapliga artikeln, ”The Millennium Development Goalposts: Researching the Score on and off the Field”, diskuterar Jill Bradbury och Jude Clark utvecklingsmålen styrkor, brister och holistiska förhållningssätt. Inledningsvis menar Bradbury och Clark att utvecklingsmålen konstruerar en uppfattning om vad utveckling är och argumenterar vidare för

¹⁴ ibid s. 210.

¹⁵ ibid s. 218-219.

¹⁶ ibid s. 210.

att denna uppfattning är problematisk då den till viss del är endimensionell.¹⁷ Utvecklingsmålen tycks ha uppstått ur ett strukturellt vakuum och är därför enligt Bradbury och Clark endast normativa. De fortsätter sitt kritiska perspektiv genom att undersöka utvecklingsmålen verkliga subjekt. Specifikt fokuserar de på målet för globalt partnerskap och menar detta mål endast är en omskrivning för omfördelning av pengar från den rika delen av världen till den fattiga.¹⁸

Bradbury och Clark presenterar även i sin artikel möjliga positiva aspekter med utvecklingsmålen och menar att de skapar en form av rättighetssamhälle inom vilket vi bär ett ansvar gentemot varandra över nationella gränser. Samtidigt menar dem att det finns briser i detta imaginära samhälle då relationerna mellan människor inte kan garanteras på internationell nivå utan endast av nationalstaten. Genom att se utvecklingsmålen ur ett nationellt perspektiv kan vi med större sannolikhet säkerställa att dessa genomförs.¹⁹ Författarna tar avstamp ur ett kritiskt, holistiskt perspektiv och ställer sig genomgående kritiska till den bild av utveckling som FN presenterar i och med utvecklingsmålen. Jag finner denna artikel betydelsefull i meningen att den ger en alternativ bild över de fält jag valt att studera. Genom att undersöka *varför* utvecklingsmålen existerar och för *vem*²⁰ ger Bradbury och Clark begreppet en bredare betydelse vilken jag finner betydelsefullt för undersökningens syfte.

Samtidigt som artikeln bidrar med en intressant infallsvinkel finns det briser som anses vara viktiga att ha i åtanke. Delar av artikeln lägger stort fokus på specifika utvecklingsmål vilket är något jag inte i lika stor utsträckning är intresserad av. Dessa delar hjälper mig inte i min förståelse av problemet men är viktiga för artikelns helhet. Avslutningsvis presenterar Bradbury och Clark slutsatsen att utvecklingsmålen är en komplex samling av moralpolitiska strategier för handling.²¹ Som tidigare nämnts definieras utvecklingsmålen verkliga kraft av nationalstaten som enligt Bradbury och Clark är den enda verkliga garanten för att utvecklingsmålen fullföljs.

Med hjälp av artiklarna kan vi se hur kopplingen mellan utvecklingsbegreppet och dess betydelse i praktiken är komplex. Den typ av utveckling som presenteras i FN:s utvecklingsmål

¹⁷ Bradbury Jill & Clark Jude, 2009. "The Millenium Development Goalpost: Researching the Score on and off the Field" i *Journal of Health Management*, vol.11 no.2. s. 391.

¹⁸ Ibid s. 394.

¹⁹ ibid s. 396.

²⁰ ibid s. 401.

²¹ ibid s. 396.

kritiseras i båda artiklarna som endimensionell och partisk i betydelsen *varför, vem* och *vad* FN väljer att belysa. Artiklarna skapar en förståelse för vad begreppet utveckling kan innebära och bidrar på så vis till undersökningen i form av att återkoppla till syftet, att undersöka bredden av utvecklingsbegreppet. I takt med att samhället förändras ökar också behovet av fortsatt forskning med specifika inriktningar men också generellt hållna undersökningar. De generellt hållna undersökningarna ökar möjligheterna för en djupare analys och på så vis även mer specifika resultat.

2. Teori och metod

2.1 Teori

I verken *Creating Capabilities*, *The Human Development Approach* och *Women and Human Development*, *The Capabilities Approach* presenterar Martha C. Nussbaum en teori kring mänsklig utveckling och dess faktiska innebörd. Nussbaum tar tydligt avstamp i kritiken mot mätandet av utveckling som något stater upprätthåller och garanterar. Genom att se utveckling i termer av exempelvis ekonomisk tillväxt menar Nussbaum att vi förlorar förståelsen om människan som lever i systemet.²² Istället väljer Nussbaum att fokusera på *förmågor*, något hon definierar som en frihet och möjlighet att välja och agera.²³ Nussbaum centrerar sin teori kring tio centrala förmågor vilka hon utefter granskar och diskuterar utveckling som begrepp. Genom att presentera de tio centrala förmågorna som ett förslag över vad utveckling bör inbegripa skapar Nussbaum en form av minimigräns för vad som anses tillräckligt och nödvändigt för att räknas in i utvecklingsbegreppet. Bland dessa förmågor finner vi bland annat praktiskt förnuft, samhörighet och kroppslig integritet.²⁴

Jag finner Nussbaums lista över centrala förmågor ytterst viktig för undersökningen då dessa skapar en ram efter vilket det är möjligt att analysera utvecklingsbegreppet. I denna del av teorin är Nussbaum tydlig och öppnar inte upp för tolkning vilket är något som anses fördelaktigt. Samtidigt som Nussbaum i denna aspekt är tydlig finns det en dimension av oklarhet då hon gör en betydelsefull koppling mellan kapaciteter och mänskliga rättigheter. Nussbaum menar att mänskliga rättigheter som fenomen inte är självklara utan beroende av kontext och subjekt. Ur denna aspekt kan vi se hur Nussbaum formulerar ett problem i form av tvetydigheten mellan kapaciteter och mänskliga rättigheter som normativa teorier och reella strategier för utveckling. Trots komplexiteten som medföljer mänskliga rättigheter menar

²² Nussbaum, Martha C, 2013. *Creating Capabilities, The Human Development Approach*. Cambridge, MA: Harvard University Press, s. 22-23.

²³ ibid s. 29.

²⁴ ibid s. 41-42.

Nussbaum att det finns en tydlig koppling mellan hennes syn på kapaciteter och de faktiska mänskliga rättigheterna.²⁵

En tydlig grund i Nussbaums teori är hennes holistiska synsätt. Genom att se förmågor som fruktbara menar Nussbaum att de genererar möjligheter som i sin tur bidrar till utveckling. Med andra ord kan vi se att kapacitetsteorin i sig är en teori kring utveckling och dess definition. Förmågor förstärker varandra och är på så vis även beroende av varandra.²⁶ Detta huvuddrag anser jag av vikt då Nussbaum utifrån detta gör kopplingar mellan aspekter så som *ansvar* och *jämlikhet*. Ett holistiskt synsätt inbegriper ett gemensamt ansvar vilket innebär att nationalstaten bär ett centralt ansvar för upprätthållandet av dessa. Samtidigt argumenterar Nussbaum för att det gemensamma ansvaret inte får inskränka på varje stats suveränitet. Nussbaum menar också att bindande internationella överenskommelser inte garanterar utveckling och på så vis inte bör ses som något eftersträvansvärt.²⁷ Nussbaums definition av utveckling får genom detta kopplingar till jämlikhet, ansvar och rättvisa vilket är relevant och nödvändigt för min undersökning.

Nussbaum formulerar i sitt teoretiska ramverk tre centrala ”problem” – relationen mellan rättigheter och utveckling, det holistiska förhållnings sättet till utveckling och rättigheter samt nationellt ansvar för säkerställandet av mänsklig utveckling. Dessa tre huvuddrag tillsammans med listan över centrala kapaciteter skapar en teoretisk grund för undersökningen. Utifrån dessa aspekter kommer primärmaterialen att granskas och vidare återkopplas till mitt syfte. Trots att Nussbaums teori har en tydlig koppling till utveckling som begrepp samt dess innebörd anser jag att det finns utrymme för en än mer alternativ definition.

Som nämnts inledningsvis tycks utvecklingsteorier främst fokusera på mätbara faktorer. Ian Roxborough fokuserar i sin kritiska artikel på olika infallsvinklar utefter vilket vi granskar utveckling. Övergripande fokuserar dessa på ekonomisk tillväxt, politiska faktorer och en ständigt pågående moderniseringsprocess. Roxborough menar i likhet med Nussbaum att utvecklings som begrepp består av flera beståndsdelar som bör ses i en helhet. Samtidigt menar Roxborough att det finns en ytterligare viktig aspekt att väga in i vår förståelse av utvecklingsbegreppet – historisk bakgrund. Utan denna bakgrund försvåras vår förståelse av

²⁵ Nussbaum, Martha C, 2000. *Women and Human Development, The Capabilities Approach*. Cambridge University Press, New York, s. 97-98.

²⁶ Nussbaum, Martha C, 2013. *Creating Capabilities. The Human Development Approach* s. 104.

²⁷ Ibid s.125.

utvecklingsbegreppet vilket innebär att begreppet förlorar sin praktiska användning.²⁸ Det kritiska argument Roxborough för fram har stor betydelse för begreppets praktiska användning men saknar en normativ aspekt som anses nödvändig för att fullt ut förstå begreppets innebörd. Nussbaums teoretiska ramverk skiljer sig ur denna aspekt från Roxborough och bidrar på så vis med en alternativ infallsvinkel. Beroende på vad syftet med användningen av utvecklingsbegreppet är kan båda infallsvinklarna ses som fördelaktiga. För min undersökning anser jag att ett mer normativt förhållningssätt är fördelaktigt. Det primärmaterial som i undersökningen kommer analyseras är av mer praktisk karaktär och för att tydligt återkoppla till mitt syfte kring likheter och skillnader mellan begreppsanvändningen anser jag det fördelaktigt att använda mig av en teori av mer normativ karaktär. Med bakgrund av detta har jag valt att använda mig av Nussbaum då hennes teoretiska ramverk berör de normativa aspekterna av utvecklingsbegreppet. Genom relevanta kopplingar till andra begrepp i samhället skapar hon en bredare grund för vad utveckling skulle kunna innebära. Det teoretiska ramverket förhåller sig till mitt material i den mån att de till stor del utmanar de uppfattningar som presenteras men också till viss del är i linje med mitt syfte och på så vis fungerar som stöd analysen. Jag kommer i min undersökning använda Nussbaums teori som en form av ram utefter vilket primärmaterial kommer jämföras, granskas och analyseras. Med hjälp av Nussbaums kapacitetsteori vill jag undersöka om det finns likheter och skillnader mellan teori och praktik i form av utvecklingsmålen. Nussbaums kapacitetsteori gör det möjligt att diskutera utveckling utifrån flera aspekter och som tidigare nämnts anses detta nödvändigt för att bredda utvecklingsbegreppet.

2.1.1 Alternativa teoretiska förhållningsätt

För att skapa ytterligare djup till min undersökning har jag valt att använda mig av tre kompletterande teoretiska perspektiv i form av John Rawls verk *A theory of justice*, Susan Okin Mollers artikel ”Gender, Justice and Gender: An Unfinished Debate” samt den teori som presenteras i Graham Longs artikel ”The Idea of Universality in the Sustainable Development Goal”. Rawls teori är baserad på en grundläggande samhällsstruktur kring hur samhället fördelar fundamentala rättigheter.²⁹ Denna grundläggande struktur fungerar som grund för *rättvisa* som enligt Rawls är något som innefattar alla som är del av samhället.³⁰ Rawls

²⁸ Ian Roxborough, ”Modernization Theory Revisited”, s. 753-754.

²⁹ Rawls, John, 1993. *A theory of justice*. Oxford Univ. Press, Oxford, s. 11-12.

³⁰ *ibid* s. 187.

understryker vikten av samhällets institutioner som garant för upprätthållandet av rättvisa och rättigheter och menar vidare att vi som en del av samhället även är en del av institutionerna.³¹ Den teori Rawls presenterar i *A theory of justice* är omfattande och inbegriper flera aspekter av rättvisa. Jag anser dock att Rawls är otydlig i sin definition av vad *political liberalism* innebär då han menar att detta fenomen är alldeles för brett för att definieras.³² Ur mitt metodologiska perspektiv kan detta anses fördelaktigt då de öppnar upp för en alternativ infallsvinkel inom vilken jag har möjlighet att tolka vad jag *vill* använda begreppet till. Genom att inte ge en tydlig definition går Rawls teori att se ur ett deskriptivt/analytiskt perspektiv vilket är något jag kommer undersöka i min analys. Jag anser att Rawls teori kring rättvisa ger en alternativ infallsvinkel till Nussbaums kapacitetsteori i form ett ytterligare relevant och nödvändigt begrepp.

Susan Okin Mollers teori har en feministisk infallsvinkel och ger en tydlig definition av rättvisa som social eller distributiv.³³ Till skillnad från Rawls ställer sig Okin Moller kritisk till institutioner som garant för rättvisa och utveckling och menar att dessa till stor del begränsar den personliga utvecklingen, främst ur ett feministiskt perspektiv. Rättvisa som begrepp har en tydlig koppling till social utveckling och är en viktig beståndsdel då vi undersöker begreppets möjliga bredd. Okin Moller har precis som Nussbaum ett tydligt individfokus och kritiserar Rawls för att använda sin liberalistiska infallsvinkel för generellt. Okin Moller menar att Rawls ser rättvisa ovanifrån vilket bidrar till att han glömmer den faktiska människan i systemet.³⁴ Samtidigt som Okin Moller presenterar en viktig aspekt anser jag som jag tidigare nämnt att Rawls breda syn på rättvisa skapar förutsättningar för en alternativ analys.

Graham Long fokuserar i sitt teoretiska ramverk på ansvarsaspekten och kritiserar universalism som fenomen. Long menar att vi genom att förespråka universalism på ett sätt avsäger det individuella ansvar som är centralt för att vi ska kunna tala om utveckling.³⁵ I likhet med Nussbaum har Long ett tydligt individfokus och kritiserar FN för att ha ett systematiskt förhållningsätt som inte gynnar utvecklingsarbetet.

³¹ ibid s. 11.

³² ibid s. 6.

³³ Okin Moller, Susan, "Gender, Justice and Gender: An Unfinished Debate" i *Fordham Law Review*, Volume 72 Issue 5, 2004, s. 1539.

³⁴ ibid s. 1546-1547.

³⁵ Graham Long, "The Idea of Universality in the Sustainable Development Goals", s. 10-11.

Anledningen till att jag valt att använda mig av de ovan nämnda teorierna är att jag anser att dessa bidrar med att exemplifiera bredden av utveckling som begrepp. De alternativa teorierna fungerar också som ett alternativt synsätt till den teori Nussbaum presenterar vilket jag anser vara en del av mitt syfte, att diskutera en alternativ definition av utveckling som begrepp. För att kunna diskutera begreppets bredd anser jag det nödvändigt att addera fler synsätt. Utifrån dessa synsätt kommer jag tydligare i mitt deskriptiva metodkapitel kunna ringa in den sfär inom vilken begreppet existerar och på så vis få en tydlig grund för min analytiska diskussion.

2.2 Metod

Då jag för denna undersökning ämnar till att undersöka begreppet utveckling ur olika perspektiv, diskutera en alternativ definition av begreppet samt undersöka skillnader mellan mitt teoretiska ramverk och mitt primärmaterial anser jag att en begreppsanalys är en lämplig metod att använda. Genom att använda begreppsanalysen som ett verktyg för att bearbeta mitt material ger det mig möjlighet att tydligt återkoppla till mig syfte och på ett relevant sätt presentera mina resultat. Metoden fungerar som en öppen tolkningsram vilket gör det möjligt för mig att på ett tydligt sätt förena detta med mitt teoretiska ramverk. Till skillnad från andra vetenskapliga metoder läggs begreppsanalysen större tonvikt vid begreppets *innebörd* och *definition*. En av de grundläggande idéerna med begreppsanalysen är att ge nya perspektiv på sociala och politiska fenomen samt ifrågasätta de vedertagna uppfattningar som är synliga i samhället.³⁶

Det finns olika varianter av begreppsanalysen vilka ofta skiljer sig åt beroende på vilken infallsvinkel av begreppet som avses undersökas. För undersökningen kommer jag mer specifikt använda mig av den begreppsanalys som presenteras i Sally Haslangers vetenskapliga artikel "Gender and Race: (What) Are They?(What) Do We Want Them To Be?".³⁷ Haslanger fokuserar i sin metod på tre centrala strategier för analys av begrepp. För min undersökning finner jag det angeläget att undersöka vidden av begreppet utveckling och kommer därför använda mig av alla tre strategier. Dock kommer jag med tanke på tidsramen inte ha möjlighet utforska alla tre strategier i lika stor utsträckning och då en av mina frågeställningar främst

³⁶ Bergström, Göran & Boréus, Kristina (red.), *Textens mening och makt; metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*, 3 uppl., Studentlitteratur, Lund, 2012, s. 178.

³⁷ Haslanger, Sally, 2000. "Gender and race; What are they? What do we want them to be?" *Noûs*, vol. 34, nr. 1.

fokuserar på den analytiska delen av Haslangers begreppsanalys kommer störst fokus att ligga där.

I en annan framstående variant av begreppsanalys presenterar Reinhart Koselleck två begreppsanalytiska inriktningar – den diakrona-och synkrona analysen. Denna form av begreppsanalys fokuserar främst på den historiska betydelsen av begrepp och dess relation till andra samtida fenomen.³⁸ Kosellecks variant av begreppsanalysen syftar till att kartlägga begreppets *innebörd* och lägger till skillnad från Haslangers analys större fokus vid definition, retorik och historisk kontext. Då jag i min undersökning inte valt att analysera de historiska faktorerna för begreppets definition utan istället valt en mer alternativ infallsvinkel anser jag att Haslangers begreppsanalys är fördelaktig. Till skillnad från Kosellecks metod har Haslangers begreppsanalys en tydlig struktur som leder fram till en analytisk infallsvinkel. Jag finner speciellt denna typ av analytisk infallsvinkel i linje med min undersöknings huvudsakliga syfte. Genom att lägga större vikt vid den samtida kontexten får vi en bredare förståelse för begreppets faktiska innebörd. Haslangers metod öppnar till skillnad från Kosellecks metod upp för frågan *vad begreppet ska/bör användas till/som*, vilket är något jag finner centralt för min undersökning men också för utvecklingen av begreppsanalysen som vetenskaplig metod.

En möjlig brist i min metod är att den till viss del förutsätter tolkning. Tolkningar är individuella vilket innebär att mina slutsatser färgats av detta och kan därför inte granaternas som fullständigt tillförlitliga. Jag vill dock understryka vikten av alternativa tolkningar som ett bidrag till forskningsfältet. Genom individuella tolkningar skapas fler infallsvinklar vilket anser är av vikt då vi undersöker begrepp. Därför bör man som läsare inte se denna tolkning som en begränsning utan snarare en möjlighet att vidga sina perspektiv.

I följande underkapitel kommer jag att diskutera Haslangers tre analytiska projekt mer ingående. Dessa kommer även fungera som utgångspunkt för min analys.

2.1.1 Konceptuell metod

Den första av Haslangers tre strategier för begreppsanalys är den konceptuella metoden som går att likna vid den klassiska synen på begrepp. Denna metod syftar till att finna en vedertagen definition utifrån vår uppfattning av begreppets innebörd. Innebörden färgas av våra språkiga och moraliska omdömen vilket innebär att den vedertagna definitionen ibland måste

³⁸ Bergström, Göran & Boréus, Kristina (red.), *Textens mening och makt; metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys* s. 183.

omarbetas.³⁹ Haslanger kritiserar denna typ av metod och menar att definitionen av ett begrepp är ytterst beroende av kontext och förändring. Ifrågasättandet av vad *vår* definition innebär är en central del av den konceptuella metoden och Haslanger understryker vikten av ifrågasättandet av vår vedertagna uppfattning.⁴⁰ Ett möjligt mål med denna metod skulle kunna vara att underlätta kommunikationen genom att presentera en allmänt godtagbar definition.

Jag kommer i min undersökning använda mig av den konceptuella metoden för att presentera en definition utifrån mitt primärmaterial. Anledningen till att jag valt att göra följande beror på att jag finner det grundläggande för att kunna gå vidare med Haslangers metoder och avslutningsvis undersöka likheter och skillnader mellan definitioner.

2.1.2 Deskriptiv metod

Den deskriptiva metoden fokuserar till skillnad från den konceptuella metoden inte på en specifik definition utan har som syfte att ringa in den sfär inom vilket begreppet existerar. Haslanger menar att det finns begrepp som är för komplexa för att genom definition ges en innebörd. Genom att undersöka begreppets faktiska existens som fenomen skapas en bredare förståelse som kan ligga till grund för vidare analys. Haslanger menar att begrepp kan vara naturliga eller sociala men att de bör ses ur båda perspektiven för att vi ska få en så fullständig bild som möjligt. Till skillnad från den konceptuella metoden syftar Haslanger i denna metod till att med hjälp av ting i världen skapa en ram för begreppets innebörd och inte tvärt om.⁴¹ Denna metod ifrågasätter vår vedertagna uppfattning och bidrar till en mer nyanserad bild. En möjlig brist med denna metod skulle kunna vara att den bygger vidare på de strukturer i samhället som symboliserar tolkningsföreträde. I samband med att vi fastställer inom vilket sfär begreppet rör sig och utifrån detta kategoriserar möjliga innebörder utövar vi makt över språket. Denna aspekt är viktig att ha i åtanke då de delvis färgar resultatet och kan ses som en begränsning men också då det är en viktig aspekt i vår granskning av material. På vilket sätt är vårt material färgat av denna aspekt och på vilket sätt är det möjligt att inkorporera alternativa infallsvinklar för att ge metoden mer bredd?

³⁹ ibid s. 33.

⁴⁰ ibid s. 34.

⁴¹ ibid s. 33.

2.1.3 Analytisk metod

Den analytiska metoden syftar till att frångå den gängse uppfattningen av begreppet och istället lägga fokus vid vad den faktiska *meningen* med begreppet är. Metoden är baserad på tolkning och är därför ofta individuell och beroende av vad skildraren själv vill använda det till och som. Haslanger lägger i denna metod tyngd vid en alternativ definition fri från de tongivande tolkningar som syns i samhället.⁴² Till skillnad från den deskriptiva metoden finns det här utrymme och möjlighet att frångå samhällsstrukturer och istället forma en alternativ definition. Jag finner den analytiska metoden fördelaktig i min undersökning eftersom jag syftar till att undersöka en alternativ definition utifrån mitt teoretiska perspektiv. Som jag tidigare nämnt är denna metod väldigt individuell och till stor del baserad på tolkningar, något som kan anses vara en brist. Jag anser dock att öppenheten för tolkning bidrar till en utveckling av begreppet vilket är i linje med vad jag syftar till att göra. Jag kommer i min analys lägga störst fokus vid den analytiska metoden då jag anser att denna är till störst hjälp för att besvara min frågeställning. Som jag tidigare diskuterat innebär tidsramen en begränsning och jag har därför medvetet valt att göra denna avgränsning.

Haslangers begreppsanalytiska metoder är tydligt strukturerade vilket är något jag finner fördelaktigt för min analys. Med Haslangers metod som utgångspunkt kommer jag besvara mitt huvudsyfte och också bidra till forskningsfältet i form av en alternativ, nytänkande definition utifrån mitt teoretiska ramverk.

⁴² Ibid.

3. Analys

I följande avsnitt kommer primärmaterialet analyseras utifrån Nussbaums teoretiska ramverk. Genom att använda mig av Haslangers begreppsanalytiska metoder kommer jag undersöka utvecklingsbegreppet utifrån tre olika infallsvinklar för att sedan jämföra om FNs syn på utveckling skiljer sig från den uppfattning Nussbaum tydligt förespråkar. Jag kommer även undersöka om det utifrån det teoretiska perspektivet är möjligt att fastställa en alternativ definition av utvecklingsbegreppet.

3.1 Konceptuell förståelse av utvecklingsbegreppet

I den första strategin undersöks en möjlig vedertagen definition av utvecklingsbegreppet. FN:s syn på utveckling presenteras tydligt i och med utvecklingsmålen men trots denna tydliga strukturering föreligger det en problematik i den faktiska definitionen av vad utvecklingsbegreppet innebär. I diskussionen kring en ny utvecklingsagenda presenteras följande:

Because human dignity and planetary sustainability cannot be reduced to a simple formula, because their constituent elements are so interdependent, and because sustainable development is a complex phenomenon, the proposal by the Open Working Group of such a far-reaching set of goals and targets is to be welcomed as a remarkable step forward in the international community's quest for effective solutions to an increasingly complex global agenda.⁴³

Tillskillnad från Nussbaums holistiska synsätt på utvecklingsbegreppet kan vi här se hur FN presenterar ett mer separat förhållningssätt och menar att begreppets beståndsdelar är för komplexa för att ses i en helhet. Med hjälp av den utvecklingsagenda som diskuteras i rapporten finns det en förhoppning att bidra till den globala agendan kring hållbar utveckling. För att kunna diskutera utveckling bör det finnas en form av grund utefter vilket resonemang förs, så även i här. Trots att FN tydligt understryker begreppets komplexitet presenterar de vidare 17 centrala utvecklingsmål vilket alla säger något om den syn som genomsyrar utvecklingsdiskussionen. Då en definition av utveckling inte är direkt uttalad måste vi analysera

⁴³United Nations, 4 december 2014. "The Road to Dignity by 2030: Ending Poverty, Transforming All Lives and Protecting the Planet". Synthesis Report of the Secretary-General On the Post-2015 Agenda, A/69/700, s.17.

de synliga faktorer som faktiskt säger något om hur utveckling *används* i rapporten. Som nämnts centreras hållbar utveckling kring 17 utvecklingsmål, dessa fungerar som en form av minikrav kring vad utveckling kan innebära. I likhet med Nussbaum skapas det här en lista över centrala element utefter vilket utveckling kan och bör diskuteras. Samtidigt som utvecklingsmålen har en betydelsefull roll i vår analys kring en vedertagen definition är det svårt att se dessa som utgångspunkt då de tydligt skiljer sig åt i form av innehåll. I senare kapitel kommer jag att diskutera utvecklingsmålen som ett *resultat* av vad FN anser utveckling vara.

Som tidigare nämnts söker vi efter faktorer som indikerar hur utveckling som begrepp används och ligger till grund för den vidare diskussionen. En sådan faktor presenteras inledningsvis:

Young people will be the torch bearers of the next sustainable development agenda through 2030. We must ensure that this transition, while protecting the planet, leaves no one behind. We have a shared responsibility to embark on a path to inclusive and shared prosperity in a peaceful and resilient world where human rights and the rule of law are upheld.⁴⁴

Utveckling får här en innebörd i förhållande till mänskliga rättigheter och vikten kring upprätthållandet av dessa. Vi kan även tydligt se hur utveckling sätts i relation till gemensamt ansvar. Genom detta kan vi se två tydliga riktningar inom vilket begreppet avgränsas – mänskliga rättigheter och gemensamt ansvar för upprätthållandet av en hållbar utveckling. Utifrån Nussbaum kan vi se denna avgränsning delvis positiv. Mänskliga rättigheter är detsamma som grundläggande rättigheter vilket i sin tur är grunden för mänsklig, hållbar utveckling. Genom att göra en tydlig koppling mellan hållbar utveckling och mänskliga rättigheter understryker FN delvis Nussbaums argument men uppvisar å andra sidan ett mer instrumentellt förhållningssätt till detta. Genom att se mänskliga rättigheter som grundläggande för hållbar utveckling men samtidigt understryka värdet av gemensamt ansvar får definitionen i sig inte ett värde utan definieras utifrån de resultat de bär med sig i form av utvecklingsmålen och deras resultat.

Ur ett ansvarsperspektiv kan vi se likheter mellan Nussbaums syn på nationellt ansvar för säkerställandet av mänsklig utveckling och det ansvar som FN presenterar. Ansvar ligger

⁴⁴ United Nations, 4 december 2014. ”The Road to Dignity by 2030: Ending Poverty, Transforming All Lives and Protecting the Planet”. Synthesis Report of the Secretary-General On the Post-2015 Agenda, A/69/700, s. 3.

enligt Nussbaum huvudsakligen på de nationella institutionerna medan FN är mer vag i utpekandet av *vem* som bär det huvudsakliga ansvaret. Å andra sidan kan vi se hur FN genom att definiera vad utveckling normativt är och vidare hur detta verkar i samhället placerar sig själv i en maktposition. Denna maktposition implicerar ett ansvar som till viss del går att likna vid de Nussbaum förespråkar.

Till skillnad från FN är Nussbaum till viss del mer precis i sin definition av utveckling och vad detta innefattar. Genom att definiera förmågor som en frihet och möjlighet att agera för att sedan placera in dessa i kapacitetsteorin blir det tydligare vilken grund hon argumenterar utifrån. Då FN i sin rapport inte tydligt definierar vad utveckling är försvåras förståelsen för vilken grund de utgår ifrån. Samtidigt kan vi se hur de menar att begreppet är för komplext för en definition vilket i sin tur kan fungera som en ytterligare praktisk dimension. Som tidigare diskuterats tvingar avsaknaden av en tydlig definition läsaren att utgå ifrån vad som presenteras som utvecklingsmål och vidare vad dessa inbegriper. Utifrån ett konceptuellt perspektiv kan vi alltså inte peka ut en så pass tydligt definition att vi kan kalla den vedertagen och allmänt omfattande. De försök till definition som presenterats är beroende av utvecklingsbegreppets *användning* som till viss del är talande för vad FN anser utveckling innebära. Å andra sidan kan vi inte uteslutande se denna definition som grund för diskussion utan bör behålla en öppenhet för en möjlig omtolkning.

För att återkoppla till diskussionen kring en möjlig definition kunde vi se två tydliga aspekter utifrån vilket FN tar stöd i sin användning av utveckling – mänskliga rättigheter och gemensamt ansvar. Utveckling kan ses som vårt gemensamma ansvar att upprätthålla mänskliga rättigheter och på så vis även säkerställa mänsklig utveckling. Som tidigare diskuterats finns det en underliggande problematik kring ett definierar begrepp avskilt från andra begrepp.⁴⁵ Nussbaum understryker tydligt med hjälp av sitt holistiska förhållningssätt vikten av att se begrepp i sin helhet vilket är något som FN genom sin begreppsanvändning inte gör.

⁴⁵ Se diskussion s. 15.

3.2 Deskriptivt perspektiv

I den deskriptiva metoden undersöks den sfär inom vilket begreppet existerar samt förhållandet till andra relevanta samhällsfenomen och ting. Genom att definiera 17 utvecklingsmål skapar FN en form av inramning för vad utveckling är men också för vilka begrepp som är relevanta för att förstå utvecklingsbegreppet. De mest relevanta begreppen som kopplas till utveckling är *gemensamt ansvar*, *jämlikhet*, och *rättvisa*.⁴⁶ Utifrån dessa begrepp kan vi ur ett bredare perspektiv diskutera utvecklingsbegreppets innebörd men också förflytta det närmre en praktisk användning.

3.2.1 Rättviseaspekten

Rättvisa som begrepp presenteras i utvecklingsmål 16 i meningen ”Promote peaceful and inclusive societies for sustainable development, provide access to justice for all and build effective, accountable and inclusive institutions at all levels”.⁴⁷ Nussbaum använder sig inte av rättvisa som ett centralt begrepp i sin lista över centrala förmågor men hänvisar till jämlik och rättvis behandling i förhållande till andra människors materialla omvärld. I frånvaro av Nussbaums syn på rättvisa i förhållande till utveckling presenterar Rawls en tydligare bild av begreppens relation. Rättvisa är en produkt av en välfungerade grundläggande samhällsstruktur vilket i sin tur förutsätter ett ansvar för bibehållandet av denna. I relation till den definition vi tidigare diskuterar utifrån utvecklingsmålen kan vi se hur utveckling kopplas samman med rättvisa i form av *ansvar*. Vårt gemensamma ansvar att upprätthålla ett fungerade samhälle är grundläggande för rättvisa och vidare utveckling. Skillnaden mellan Rawls syn på ansvar som huvudsakligen ligger på institutioner och Nussbaums syn på ansvar som har ett tydligare individfokus återspeglas även i förhållandet till FNs begreppsanvändning. Rawls syn på rättvisa och utveckling går att likna vid FNs instrumentella syn på utveckling. Genom att använda rättvisa som begrepp för att förstå utveckling får vi möjlighet att granska begreppet ur fler aspekter men också möjlighet att använda begreppet på andra sätt. I Rawls fall fungerar rättvisa som ett mått på samhällsstrukturers effektivitet och vidare utveckling. Vi kan alltså se hur rättvisa är ett nödvändigt begrepp för att förstå bredden av utvecklingsbegreppet. I relation till Nussbaum kan vi se hur sammanlänkningen mellan rättvisa och utveckling som begrepp är av

⁴⁶ United Nations, 4 december 2014. ”The Road to Dignity by 2030: Ending Poverty, Transforming All Lives and Protecting the Planet”. Synthesis Report of the Secretary-General On the Post-2015 Agenda, A/69/700 s. 18.

⁴⁷ *ibid.*

vikt för ett holistiskt förhållningsätt. Genom att koppla samman begreppen skapas en bredare förståelse som enligt Nussbaum är viktig för en fortsatt mänsklig utveckling. Ur denna aspekt kan vi se att Nussbaums begreppsanvändning till stor del är av deskriptiv karaktär.

3.2.2 Jämlikhetsaspekten

Jämlikhet och i sin tur bristande jämlikhet presenteras i utvecklingsmål 5 och 10. Efter en kort presentation av vad utvecklingsmålen innebär presenteras en bredare förklaring kring vikten av jämlikhet i relation till utveckling:

While we have made important progress in recent years, addressing gender inequality and realizing women's rights remains a key challenge in all regions of the world.[...] This is a universal challenge that the whole world must address. The agenda must accommodate the voices of women, youth and minorities, seek the prior and informed consent of indigenous peoples, remove obstacles to full participation by persons with disabilities, older persons, adolescents and youth, and empower the poor. It must not exclude migrants, refugees, displaced persons, or persons affected by conflict and occupation.⁴⁸

Jämlikhet och bristande jämlikhet presenteras utifrån faktorer så som kön, ålder, etnicitet och nedsatt fysisk funktion. Begreppen får genom att definieras i utvecklingsmålen en betydande roll i vår förståelse av utvecklingsbegreppet. Genom att inkludera jämlikhet i vår förståelse av vad utveckling inbegriper kan vi göra intressanta kopplingar till Nussbaums teoretiska ramverk. Kapacitetsteorin utgår från antagandet att vi alla i kraft av att vara människor innehar samma grundläggande rättigheter. Detta antagande genomsyrar hela Nussbaums syn på mänsklig utveckling och tas i uttryck i hennes lista över centrala förmågor under rubriken *affiliation*:

Having the social bases of self-respect and non-humiliation; being able to be treated as a dignified being whose worth is equal to that of others. This entails provisions of non-discrimination on the basis of race, sex, sexual orientation, ethnicity, caste, religion, national origin and species.⁴⁹

⁴⁸ United Nations, 4 december 2014. "The Road to Dignity by 2030: Ending Poverty, Transforming All Lives and Protecting the Planet". Synthesis Report of the Secretary-General On the Post-2015 Agenda, A/69/700 s. 20-21.

⁴⁹ Nussbaum, Martha C, 2000. *Women and Human Development, The Capabilities Approach*. s. 79.

Nussbaum understryker här vikten av vår jämlika behandling av varandra. Vidare kan vi även se hur detta antagande implicerar en positiv rättighet i form av bestämmelser kring icke-diskriminering. Genom detta återkopplar Nussbaum till ansvarsaspekten vilket vi även kan se i FNs presentation kring relationen mellan jämlikhet och utveckling. Vi kan även se hur Nussbaum lyfter jämlikhet än längre då hon förespråkar icke-diskriminering över artgränser. Denna tanke är av mer normativt karaktär och ur FNs perspektiv kan vi se hur detta inte inkorporeras i jämlikhetsaspekten. Samtidigt kan vi se hur relationen till andra arter och natur får större betydelse i och med utvecklingsmål 14 och 15. Här understryks vikten kring restaurerandet av ekosystem och natur vilket till viss del är i likhet med Nussbaums argumentation. Genom en bredare förståelse av vad jämlikhet är får vi enligt Nussbaum förståelse för utvecklingsbegreppets plats i samhället.

Jämlikhet och vidare arbetet mot bristande jämlikhet är precis som för FN centralt för Nussbaums syn på utveckling. Trots att Nussbaum ser jämlikhet som ett viktigt begrepp för att förstå utveckling och här är enig med FN är det nödvändigt att granska relationen mellan jämlikhet och utveckling utifrån ytterligare ett perspektiv. Susan Okin Moller har en feministisk infallsvinkel på utvecklingsbegreppet och understryker vikten av kön som en grundläggande faktor för jämlikhet. Till skillnad från Nussbaum och FN anser Okin Moller att kön i aspekten jämlikhet kan vara en begränsning i utvecklingsarbetet. Detta är en viktig aspekt för att vi ska kunna tala om en möjlig vidgning av utvecklingsbegreppet. Jämlikhet som begrepp är nödvändigt för vår förståelse av vad utveckling är men består å andra sidan av aspekter som kan fungera som en begränsning i vår praktik kring utveckling. Okin Moller menar att vi genom att dela upp kön som begrepp i manligt och kvinnligt skapar en form av svart/vit samhällsstruktur. För att återkoppla till Rawls syn på en grundläggande samhällsstruktur som garant för rättvisa, som i sin tur är grundläggande för utveckling, menar Okin Moller i enighet med Nussbaum att denna struktur bör utgå utifrån ett holistiskt förhållningssätt. Vi har tidigare diskuterat hur FN anser att utvecklingsmålen bör ses separat och inte i en helhet vilket talar emot Okin Moller och Nussbaum. Vi skulle utifrån detta kunna tala om en åtskillnad mellan teoretikerna och den faktiska praktiken. Vi har hitintills diskuterat begreppen rättvisa och jämlikhet för att ge utvecklingsbegreppet en tydligare innebörd. FN presenterar tydligt i utvecklingsmålen dessa begrepp som relevanta och i enighet med Nussbaums teoretiska ramverk kan vi se hur dessa bidrar med kartläggandet av utvecklingsbegreppets innebörd.

3.2.3 Ansvarsaspekten

Då det kommer till aspekten gemensamt ansvar kan vi se hur FN uttrycker sig följande:

Across all of these contributions and milestones, a common understanding has emerged that there must be a **universal agenda**. Humankind faces the same global challenges; today's problems transcend borders; even in the richest countries, there can be destitution and exclusion. Universality implies that all countries will need to change, each with its own approach, but each with a sense of the global common good. Universality is the core attribute of human rights and intergenerational justice. It compels us to think in terms of shared responsibilities for a shared future. It demands policy coherence. Universality embodies a new global partnership for sustainable development in the spirit of the UN Charter.⁵⁰

FN understryker vikten av universalism och universellt ansvar för utvecklingsagendan och de nya utvecklingsmålen. Dagens globala utmaningar och problem drabbar alla vilket också innebär att alla bär ett ansvar för att förhindra och slutligen eliminera dessa. Utifrån detta kan vi se hur FN ponerar gemensamt, universellt ansvar som en förutsättning för utveckling. Long ställer sig negativ till FNs fokus på universalism och menar att detta fenomen inte har en självklar innebörd. Universalism som samhällsfenomen kan granskas utifrån många olika perspektiv och Long menar att FNs framställning är för endimensionell. Genom att definiera utvecklingsmålen och till viss del även utvecklingsbegreppet bär FN det centrala ansvaret. Trots att utvecklingsmålen existerar på ett internationellt plan ser implementeringen av dessa inte likadan ut på ett nationellt plan. Enligt Long innebär universalism i FNs betydelse en västerländsk, normativ prägel på utvecklingsbegreppet vilket är en begränsning för utvecklingsagendan. Genom att särskilja ansvaret har vi större möjlighet att genomföra utvecklingsmålen effektivt och på så vis bidra till en positiv mänsklig utveckling.

Till skillnad från FN och till viss del i enighet med Long kan vi utifrån Nussbaums perspektiv se hur hon argumenterar för att det huvudsakliga ansvaret bör ligga på nationell nivå. Genom ett i första hand nationellt ansvar för utvecklingsagendan och i sin tur utvecklingsbegreppets innebörd skapas ett underifrån-perspektiv. I enighet med Okin Moller menar Nussbaum att ett sådant perspektiv skapar alternativa möjligheter utefter vilket vi kan *använda* utveckling på mer specifika sätt. Samtidigt kan ett perspektiv som förutsätter nationellt ansvar bidra till

⁵⁰ United Nations, 4 december 2014. "The Road to Dignity by 2030: Ending Poverty, Transforming All Lives and Protecting the Planet". Synthesis Report of the Secretary-General On the Post-2015 Agenda, A/69/700, s. 14. *Originalalets fetstil.*

ojämna förhållanden mellan stater vilket i sin tur fungerar som en begränsning. Nussbaum menar här att ett ansvar som huvudsakligen ligger på nationell nivå fungerar som en form av skydd mot internationella aktioner. Den nationella suveräniteten står över de internationella förpliktelserna i den mån att den säkerställer mänsklig utveckling.

En deskriptiv metod öppnar upp för möjligheten att bygga vidare på redan existerande samhällsnormer. I det presenterade fallet finns tendenser till detta vilket tydligast presenteras i Okin Mollers kritik mot en statisk samhällsstruktur. Okin Moller menar att vi genom att inte tydligt kritisera de rådande samhällsstrukturerna bygger vidare på existerande mönster som till stor del präglas av ett västerländskt synsätt. Nussbaum står till viss del bakom denna kritik och menar att det är av vikt att inkludera alternativa synsätt men grundar å andra sidan många av sina argument ur ett västerländskt perspektiv. Som tidigare nämnts förespråkar FN universellt ansvar vilket kan anses vara en aktiv handling bort från det västerländska perspektivet. Samtidigt utövar FN tydlig makt över språket då de utformar utvecklingsmålen som de vidare anser vara universellt gångbara.

3.2.4 Sammanfattning

Utvecklingsbegreppet får genom relationen till gemensamt ansvar, jämlikhet och rättvisa en tydligare innebörd. Utifrån vad som tidigare diskuterats kan vi se att dessa antaganden är nödvändiga och tillräckliga för att ge utvecklingsbegreppet en tydlig innebörd:

- Utveckling formas utifrån en grundläggande rättvis samhällsstruktur
- Utveckling förutsätter jämlik behandling av alla människor i kraft av att vara människa
- Utveckling bör förbi se aspekter så som kön, etnicitet och ursprung
- Ett delat ansvar är nödvändigt för att vi ska kunna tala om en fortsatt utveckling

De givna antagandena är centrala för förståelsen av utvecklingsbegreppet och bör granskas utifrån ett holistiskt perspektiv. Som tidigare diskuterats är utvecklingsbegreppet för komplext för att grunda sig i en definition och gynnas därför av en bredare förståelse. I enighet med Nussbaums lista över centrala förmågor måste vi se alla begrepp för att förstå helheten. Listan fungerar som en form av grund utifrån vilket vi kan bestämma ett grundläggande socialt värde

vilket är något vi också återfinner i utvecklingsmålen. Genom att sortera ut de grundläggande faktorerna för utvecklingsbegreppets innebörd kan vi tydligare granska dess praktiska användning. Nussbaums lista över centrala förmågor har en mer normativ infallsvinkel medan FNs utvecklingsmål är utformade för att vara praktiskt gångbara. Denna åtskillnad i praktisk användning är central för hur de *analytiskt* skiljer sig åt, vilket är något som kommer diskuteras senare.

3.3 Utvecklingsbegreppets analytiska innebörd

I den analytiska metoden undersöks en alternativ definition av utvecklingsbegreppet. Genom en alternativ definition skapas möjligheter att på ett mer specifikt sätt använda begreppet. Vi kan med hjälp av vad som tidigare diskuterats konstatera att utveckling som begrepp de facto är för komplext för en definition i en mer lexikal mening. Genom att undersöka den sfär inom vilket begreppet existerar kan vi se intressanta kopplingar till ansvar, jämlikhet och rättvisa vilka är nödvändiga för att vi ska förstå utvecklingsbegreppets breda innebörd.

3.3.1. Analytisk förståelse för utvecklingsbegreppets funktion

Nussbaums kapacitetsteori är en teori som berör grundläggande rättigheter. Dessa grundläggande rättigheter bör enligt Nussbaum ses ur ett holistiskt perspektiv för att vi ska kunna tala om utveckling. Ett holistiskt perspektiv förutsätter en förståelse för begreppets alla beståndsdelar vilket vi tidigare kunnat konstatera är ansvar, jämlikhet och rättvisa. Utifrån detta och med hjälp av Nussbaum kan vi diskutera en alternativ definition utformad efter vad utvecklingsbegreppets innebörd bör vara. Som tidigare nämnts innebär en holistisk syn på rättigheter och vidare utveckling en bredare förståelse för relationen mellan begrepp. I Nussbaums fall kan vi tala om fruktbara förmågor vilket innebär att en förmåga är grundläggande för en annan. För en mer specifik förståelse kan vi granska listan över centrala förmågor. Inledningsvis presenteras den kanske mest grundläggande rättigheten "Life. Being able to live to the end of a human life of normal length; not dying prematurely, or before one's life is so reduced as to be not worth living."⁵¹Nussbaum baserar hela sin teori kring tanken att alla människor har rätt till ett drägligt och fullständigt liv. Denna grundläggande tanke kan vi även återfinna hos FN då de grundar sina utvecklingsmål i mänskliga rättigheter. Vi kan alltså

⁵¹ Nussbaum, Martha C, 2000. *Women and Human Development, The Capabilities Approach*. s. 79.

se hur de båda har liknande utgångspunkt vad gäller utveckling men som tidigare lyfts skiljer de sig åt i praktisk användning.

Trots likheten i utgångspunkt kan vi se en diskrepans mellan Nussbaums kapacitetsteori, som anses vara grundläggande för mänsklig utveckling, och FNs utvecklingsmål som ett verktyg för utveckling. Nussbaum använder sig i sitt teoretiska ramverk av en mer normativ infallsvinkel utan konkreta direktiv. Trots att hon tydligt presenterar sina teoretiska utgångspunkter saknas till viss del en diskussion kring en praktisk användning. I FNs fall skulle vi kunna tala om en motsats. Till skillnad från Nussbaum presenterar FN en mer vag och öppen definition av vad utveckling som begrepp innebär. Vidare understryker de tydligt på vilket sätt utveckling bör tas i uttryck i form av utvecklingsmålen och ser till skillnad från Nussbaum utveckling som deskriptivt. Med hjälp av detta kan vi se hur de analytiskt skiljer sig åt i praktisk mening. Genom att ge utveckling som begrepp en form av egenvärde skapar Nussbaum en sfär inom vilket begreppet inte bör ses som verktyg utan snarare ett mål. FN använder sig av utvecklingsmålen som ett medel för att uppnå utveckling och förändring vilket än mer förstärker skillnaden i praktisk användning.

En alternativ definition utifrån Nussbaums perspektiv utmanar den definition som tidigare presenterats som konceptuell. Utvecklingsbegreppet ur FNs perspektiv grundar sig i ansvar och mänskliga rättigheter vilket även är något vi kan återfinna hos Nussbaum. Enligt Nussbaum är mänskliga rättigheter som fenomen grundläggande för utveckling men besitter å andra sidan en komplexitet. Denna komplexitet innebär att vi inte direkt kan förena kapaciteter i betydelsen förmågor och mänskliga rättigheter. För att göra detta måste vi ha förståelse för kombinerade förmågor vilket Nussbaum understryker genom att säga:

In some areas, I would argue that the best way of thinking about rights is to see them as *combined capabilities*. The right to political participation, the right to religious free exercise, the right of free speech – these and others are all best thought of as capacities to function. In other words, to secure rights to citizens in these areas is to put them in a position of combined capability to function in that area.⁵²

Dessa kombinerade förmågor går att koppla samman med den holistiska aspekt som är grundläggande för Nussbaums alternativa begreppsanvändning. Genom att se kombinerade

⁵² Nussbaum, Martha C, 2000. *Women and Human Development, The Capabilities Approach* s. 98.

förmågor i relation till mänskliga rättigheter får vi en tydligare bild av vad Nussbaums utgångspunkt. Som vi tidigare konstaterat enas FN och Nussbaum i tanken kring mänskliga rättigheter men vi kan nu se hur de skiljer sig åt i användning. FN anser att mänskliga rättigheter som fenomen är grundläggande för utvecklingsmålen som vidare bör ses separat. Nussbaum menar att mänskliga rättigheter har en tydlig koppling till kombinerade förmågor vilka i sin tur är helt beroende av ett holistiskt förhållningsätt.

Utvecklingsbegreppet innefattar enligt Nussbaum faktorer som inte är direkt mätbara exempelvis integritet, respekt och känslor. I relation till vad som tidigare presenterats kan vi genom detta se en ytterligare dimension i vad utveckling som begrepp kan innebära. Utveckling, enligt Nussbaum, existerar på många olika plan samtidigt vilket innebär att begreppet inte kan granskas utifrån en statisk definition. Mänsklig utveckling är enligt Nussbaum en så pass komplex konstruktion att vi kan studera men inte mäta dess direkta effekter. Konstruktionen av en definition blir också problematisk då Nussbaums syn på utveckling är ytterst individbaserad. De förmågor som formuleras i Nussbaums lista fokuserar huvudsakligen på *personliga upplevelser* vilket tydligt framgår under rubrikerna förnuft och känslor. Dessa förmågor bygger helt på vår egen uppfattning vilket innebär att andra som utomstående inte har möjlighet att definiera vad som faktiskt bör formuleras. I detta avseende är Nussbaum tydlig med att understryka vikten av vår förståelse för andra uppfattning. I FNs fall kan vi se hur utvecklingsbegreppet har större gruppfokus i form av form av fokuseringen kring staters ansvar vilket filosofiskt ifrågasätts av Nussbaum. Här menar hon att mänskliga rättigheter i första hand tilldelas individer och bör ses ur ett underifrånperspektiv till skillnad från FN som menar att mänskliga rättigheter och vidare utveckling säkerställs på statlig nivå. Trots att FN formulerar mänskliga rättigheter ur ett individuellt perspektiv ges de i och med säkerställandet på statlig nivå ett ovanifrånperspektiv vilket förflyttar begreppets fokus från individ till grupp.

3.3.2 Kritisk syn på Nussbaums användning av utvecklingsbegreppet

Med bakgrund av vad som tidigare diskuterats kan vi konstatera att Nussbaums ser utvecklingsbegreppet främst som normativt. Till skillnad från FN har Nussbaum en mer filosofisk utgångspunkt vilket ligger till grund för de slutsatser hon presenterar. Bland dessa slutsatser finner vi bland annat vikten av ett holistiskt förhållningssätt till rättigheter och utveckling samt en kritik mot de system inom vilket dessa begrepp verkar. Genom att placera individen i centrum menar Nussbaum att utvecklingsbegrepp får den innebörd som krävs för att

vi praktiskt ska kunna använda det. Utvecklingsbegreppets innebörd grundar sig med andra ord hos individen, verkar för individen och vidare för att skapa ett enhetligt samhälle inom vilket individens mänskliga utveckling är centralt. Kring detta anser Nussbaum:

To sum up: We want an approach that is respectful of each person's struggle for flourishing, that treats each person as an end and as a source of agency and worth in her own right. [...] General benchmark based on utility or on resources turn out to be insensitive to contextual variation, to the way circumstances shape preferences and the ability of individuals to convert resources into meaningful human activity. Only a broad concern for functioning and capability can do justice to the complex interrelationships between human striving and its material and social context.⁵³

Här framgår fokus på individen än mer tydligt och tanken kring att mänsklig utveckling bör ses som ett mål i sig placeras även in i ett tydligare sammanhang. Som tidigare diskuterats skiljer sig denna del av Nussbaums teori markant från FN:s syn på utvecklingsbegreppets innebörd. FN ser utveckling ur ett instrumentellt perspektiv och menar att säkerställandet av mänsklig utveckling sker på en systematisk nivå.

Genom att placera in Nussbaum och FN i olika kontexter kan vi genom ett kritiskt perspektiv granska deras respektive användning av begreppet. En tydlig begränsning i Nussbaums begreppsanvändning är att den är av normativ karaktär. Trots att detta kan ses som något positivt i meningen en tydlig positionering inom fältet bidrar detta till att utvecklingsbegreppet i hennes mening inte får en tydlig praktisk användning. Nussbaums syn på utvecklingsbegreppet placeras således lång ifrån en faktisk praktik vilket kan vara en begränsning i vår användning av hennes perspektiv. Genom att röra sig på ett filosofiskt plan är det svårt att skapa en förankring till den värld inom vilket begreppet i faktisk mening existerar. Å andra sidan kan vi se hur filosofiska inslag ligger till grund för hur praktiken formas vilket innebär att Nussbaums bidrag till viss del kan bli synligt i praktiken. Denna komplexitet är på ett vis talandet den sfär inom vilket utvecklingsbegreppet existerar. Som tidigare nämnts är det nödvändigt att sätta utveckling i relation till andra samtida begrepp för att förstå dess innebörd. På liknande sätt kan vi se hur relationen mellan teori och praktik spelar en viktig roll i vår förståelse och användning av utveckling som begrepp. Nussbaums förhållningsätt till utveckling bör ses som en idé utan instrumentella inslag vilket i relation till FN:s

⁵³ United Nations, 4 december 2014. "The Road to Dignity by 2030: Ending Poverty, Transforming All Lives and Protecting the Planet". Synthesis Report of the Secretary-General On the Post-2015 Agenda, A/69/700 s. 69.

förhållningssätt kan fungera som ett komplement.

Tidigare har kritik riktats mot hur FN förhåller sig till utveckling genom att förespråka ett mer holistiskt förhållningssätt. Genom att förespråka att utvecklingsbegreppets beståndsdelar bör ses separat⁵⁴ skapas ett onyanserat förhållningssätt till begreppet. I likhet med den kritik som riktats mot Nussbaum kan vi se hur FN genom detta förhållningssätt glider ifrån en hållbar, praktisk användning. För att utvecklingsbegreppet ska få en bredare innebörd är det av vikt att vi väger in alternativa aspekter. Ur denna aspekt kan vi se Nussbaum mer abstrakta förhållningssätt som ett bidrag. Nussbaum skapar genom sitt normativa förhållningssätt en alternativ infallsvinkel som inte är av direkt praktisk fördel, men kan bidra till en vidgning av hur begreppet kan förstås. Med andra ord vill jag argumentera för att FNs syn på utveckling kan dra nytta av normativa inslag i form av exempelvis Nussbaums teoretiska ramverk.

Utvecklingsbegreppet är i sig svårdefinierat vilket försvårar begreppets praktiska funktioner. Genom att inte fastställa en exakt innebörd är begreppet under ständig förändring vilket bidrar till meningsskiljaktigheter. Huruvida dessa bör ses som positiva eller negativa är beroende av kontext och i fallet Nussbaum/FN kan vi se hur de till viss del fungerar kompletterande. Nussbaum saknar till stor del praktisk förankring vilket innebär att hennes teori och syn på utveckling snarare är en idé än en definition. Nussbaums syn på utveckling kan med andra ord inte i praktisk mening användas som ett redskap med vars hjälp vi definierar utveckling. Å andra sidan bör hennes holistiska, välgrundade innebörd tas i beaktning då utveckling i praktiken används. De normativa inslagen bidrar till en bredare förståelse för vad utveckling som begreppet kan innebära samt för hur utvecklingsbegreppets beståndsdelar är beroende av varandra. Genom att synliggöra skiljelinjen mellan teori och praktik skapas möjligheter för ett mer omfattande arbete. Nussbaums syn på utvecklingsbegreppet bör på så vis inte förstås som en dogm utan som tidigare nämnts en idé. Nussbaums förhållningssätt till utvecklingsbegreppet bör alltså inte ses ur ett praktiskt, instrumentellt perspektiv utan snarare som ett normativt, teoretiskt paradig.

⁵⁴ Se citat s. 17.

4. Sammanfattning och slutsats

Genom att tillämpa Sally Haslangers begreppsanalytiska metod och Martha C. Nussbaums teoretiska perspektiv har studien analyserat FNs rapport rörande post-2015 debatten och utvecklingsmålen i syfte att undersöka utvecklingsbegreppet innebörd och bredd. Den valda teoretiska utgångspunkten har ett tydligt fokus på en normativ, alternativ innebörd av utvecklingsbegreppet vilket i relation till syftet valts ut noga. Genom att placera Nussbaums teoretiska ramverk i relation till FNs definition av utveckling kunde tydliga likheter och skillnader mellan begreppsanvändningen fastställas. För att skapa en ytterligare dimension till analysen kopplades John Rawls och Susan Okin Mollers syn på begreppen rättvisa och jämlikhet i relation till utvecklingsbegreppet.

Utifrån detta är det möjligt att återkoppla till frågeställningen ”Vilka likheter och skillnader finns det mellan Nussbaums användning av begreppet utveckling och den användning som presenteras i FNs rapport *The Road to Dignity by 2030: Ending Poverty, Transforming All Lives and Protecting the Planet?*”. Genom Haslangers begreppsanalytiska metod kunde skillnader i form av holistiskt förhållningsätt, praktiskt användning, ansvar och perspektiv synliggöras. FNs syn på utveckling är av mer praktisk, resultatbaserad karaktär medan Nussbaums syn är av mer normativ karaktär. Nussbaum förespråkar en förståelse av utveckling utifrån ett holistiskt perspektiv medan FN menar att utvecklingsbegreppet och dess beståndsdelar är för komplexa för att ses i en helhet och bör därför ses separat. Ur ett ansvarsperspektiv menar FN att det föreligger ett universellt ansvar för arbetet kring utveckling medan Nussbaum menar att det huvudsakliga ansvaret ligger på en nationell nivå. Vidare kunde vi se hur Nussbaum genom att förespråka nationellt ansvar har ett individfokus som inte gick att återfinna i FNs syn på utvecklingsbegreppet.

Utifrån samma perspektiv kunde även likheter i utgångspunkt, syn på jämlikhet och rättvisa samt vaghet återfinnas. De båda utgick från mänskliga rättigheter som grundläggande för mänsklig utveckling. Utan dessa grundläggande rättigheter kan vi inte tala om utveckling och vice versa. Vidare ansåg de båda jämlikhet och rättvisa vara grundläggande faktorer för vår förståelse av utveckling. I och med en föreliggande problematik i definitionen av utveckling är de båda vaga i sin förståelse av utvecklingsbegreppet innebörd. Trots att de båda tydligt ringar in den sfär inom vilket utvecklingsbegreppet existerar saknar de båda en tydlig och direkt definition av utvecklingsbegreppets innebörd i lexikalisk mening. Samtidigt kan denna vaghet

vara en styrka då den möjliggör en analytisk användning av begreppet. Genom att inte ha en fast definition att utgå ifrån kan vi i större utsträckning använda begreppet i en mer specifik kontext.

Precis som Long, Bradbury och Clark skriver i sina artiklar kan vi se hur FN har ett mer praktiskt förhållningsätt till utvecklingsbegreppet. Huruvida förhållningsättet är endimensionellt måste ses ur den specifika kontext där begreppet ska verka och fungera. Utifrån Nussbaums normativa perspektiv kan vi hålla med ovan nämnda men ur ett mer praktiskt, verklighetsförankrat perspektiv vill jag påstå att synsättet är gångbart och till viss del omfattande.

Genom att undersöka utvecklingsbegreppet utifrån tre olika metoder – konceptuellt, deskriptivt och analytiskt – går det tydligt att se att utvecklingsbegreppets definition är ytterst komplex. Begreppet gick utifrån en deskriptiv metod att länka samman med begreppen jämlikhet, rättvisa och ansvar. Utifrån John Rawls och Susan Okin Moller gick det att konstatera begreppens innebörd för att sedan sätta dessa i relation till utveckling. Trots att det gick att återfinna en tydlig relation förblev utvecklingsbegreppet svårt att analytiskt definiera. Nussbaums teoretiska ramverk saknade en tydlig praktisk förankring vilket innebar att en analytisk definition snarare blev av normativt slag. Detta normativa förhållningsätt placerade Nussbaums syn på utvecklingsbegreppet i en kontext till stor del avskilt från FNs syn på utvecklingsbegreppet. Å andra sidan saknade FN ett holistiskt förhållningssätt vilket i sin tur bidrog till en snäv och vag definition.

Utvecklingsbegreppets definition kan således inte presenteras som statisk utan är fullständigt beroende av kontext och praktiskt användning. Tanken kring att utveckling som begrepp inte, i praktisk mening, ska gå att definiera problematiserar arbetet för att de som söker ett alternativt förhållningssätt. Samtidigt innebär denna problematik att arbetet ständigt fortsätter och utvecklas vilket i sin tur bör ses som något positivt. Med andra ord går det att argumentera för att utvecklingsbegreppet kan bli bredare men inte fullständigt. För att utvecklingsarbetet ska fortsätta i en positiv riktning krävs reflektioner kring skiljelinjen mellan teori och praktik. Genom en ökad förståelse kring korrelationen mellan dessa två gynnas utvecklingsarbetet och på så vis även utvecklingsbegreppet. Trots en skiljelinje mellan en normativ utvecklingsidé i Nussbaums fall och ett mer verklighetsförankrat utvecklingsarbete i FNs fall finns det styrkor hos de båda som skulle gynna den andra. Efter att ha utfört denna studie har det än mer uppenbarats hur relationen mellan teori och praktik måste fortsätta utforskas och även

förbättras. Som nämnts i inledningen centreras ofta utveckling kring mätbara faktorer och frågan kring *vems* utveckling vi talar om tycks hamna i periferin. Genom en tydlig koppling mellan teori och praktik finns det möjlighet att förflytta utvecklingsarbetet mot en arena där mänsklig utveckling i än större utsträckning är det som är av värde.

För att återkoppla till frågeställningen ”är det möjligt att utifrån Nussbaums teoretiska ramverk fastställa en alternativ definition av utvecklingsbegreppet?” kan vi utifrån Nussbaums teoretiska ramverk se att det inte är direkt möjligt att fastställa en sådan. Nussbaums syn på utveckling är ytterst kontextbunden och av normativ karaktär vilket gör det svårt att fastställa en definition i meningen praktiskt användbar. Å andra sidan kan vi se hennes innebörd som främst fokuserar på ett holistiskt synsätt och kopplingen till rättigheter som ett bidrag till vår *förståelse* kring utvecklingsbegreppet. I praktisk mening kan vi inte se Nussbaums definition som direkt gångbar men ur ett mer inspirerande perspektiv finner jag hennes synsätt ytterst gångbart. Som tidigare nämnts förändras vår föreställning kring utvecklingsbegreppet ständigt och trots att Nussbaums teorier inte i dagens längde är gångbara i praktiken finns det ingenting som talar emot att det i framtiden blir de.

Med bakgrund av de resultat som presenterats i undersökningen ställer jag mig till viss del kritisk till urvattningen av utvecklingsbegreppet. Som nämnts kan en tydlig innebörd inte konstateras då utvecklingsbegreppet ständigt måste placeras i en specifik kontext och praktisk funktion. Fördelarna med detta är för mig tydliga men det vore än dock önskvärt med en konkret grund att utgå ifrån. Utvecklingsarbetet är den del av den moderniseringsprocess som diskuterats inledningsvis vilket innebär att förändring ständigt pågår. Utvecklingsbegreppet i sig förändras på så vis också ständigt och ovissheten kring hur begreppet kommer se ut i framtiden är inget vi kan förespå idag. Vad vi dock vet är att vår värld ständigt förändras, nya utmaningar väntar ständigt och kravet på gemensamt ansvar ökar. Med andra ord: vi bär alla ansvar för hur utvecklingen ser ut.

Utvecklingsarbetet pågår ständigt vilket innebär att diskussionen kring utvecklingsbegreppets innebörd ständigt är aktuell. Min förhoppning är att jag genom min undersökning fört ovan nämnda diskussion framåt och på så vis bidragit till forskningsfältet. Utvecklingsbegreppet kan ständigt breddas och jag har genom min undersökning bidragit till detta genom ett alternativt förhållningsätt. Behovet av fler infallsvinklar är stort och forskningen är i ständigt behov av fler förhållningsätt. Genom att ständigt reflektera kring mänsklig utveckling kan vi i förlängningen

bredda begreppet ytterligare och på så vis också skapa ett samhälle där utveckling står i centrum.

Referenslista

Primärmaterial

United Nations, 4 december 2014. "The Road to Dignity by 2030: Ending Poverty, Transforming All Lives and Protecting the Planet". Synthesis Report of the Secretary-General On the Post-2015 Agenda, A/69/700.

Artiklar och böcker

Bergström, Göran & Boréus, Kristina (red.), *Textens mening och makt; metodbok i samhällsvetenskaplig text-och diskursanalys*, 3 uppl., Studentlitteratur, Lund, 2012.

Bradbury Jill & Clark Jude, 2009. "The Millenium Development Goalpost: Researching the Score on and off the Field" i *Journal of Health Management*, vol.11 no.2.

Global Utmaning, 2006. *Social utveckling i u-länderna*. Stockholm: Global Utmaning.

Graham Long, "The Idea of Universality in the Sustainable Development Goal" i *Ethics and International Affairs*, Issue 29.2, 2015.

Halvorssen, Antia M. "UN General Assembly's Special Session on Small Island Developing States – Sustainable Development in a Nutshell" i *Colorado Journal of International Environmental Law and Policy*, Vol. 11.

Harrison, David. 1991. *The Sociology of Modernization & Development*, Routledge, London.

Haslanger, Sally, 2000. "Gender and race; What are they? What do we want them to be?" *Noûs*, vol. 34, nr. 1.

Ian Roxborough, "Modernization Theory Revisited" i *Comparative Studies in Society and History*, Vol. 30, No. 4, 1988.

Kararach, George, 2014. *Development policy in Africa; mastering the future?*. Basingstoke: Palgrave Macmillan. E-bok.

Milleniemaalen.se "Utveckling – inte helt enkelt att mäta" [hämtad 2016-01-08]
<http://www.milleniemaalen.nu/framsteg-utmaningar/olika-satt-att-mata-utveckling>

Nussbaum, Martha C, 2013. *Creating Capabilities. The Human Development Approach*. Cambridge, MA: Harvard University Press.

Nussbaum, Martha C, 2000. *Women and Human Development, The Capabilities Approach*. Cambridge University Press, New York.

Okin Moller, Susan, "Gender, Justice and Gender: An Unfinished Debate" i *Fordham Law Review*, Volume 72 Issue 5, 2004.

Rawls, John, 1993. *A theory of justice*. Oxford Univ. Press, Oxford.

UNDP. "Detta är de globala målen" 2015. [Hämtad 2015-11-30 11.40]
<http://www.hallbarhetsmalen.se/om-globala-malen/>

Rapporter

United Nations, 2015. "The Millennium Development Goals Report 2015" New York.

United Nations, 27 juli 2012. "The Future We Want", A/RES/66/288.